Efektyviai patyčių prevencijai yra labai svarbus tėvų įsitraukimas ir dėl to, kad patiems vaikams yra labai sunku ar net neįmanoma sumažinti patyčių. Tėvai gali atlikti svarbų vaidmenį, informuodami mokyklą apie vykstančias patyčias. Tačiau svarbu to nedaryti skubotai, neapgalvotai ar nepasitarus su vaiku – antraip tėvų įsikišimas iš tikrųjų gali pabloginti situaciją.

Ar Jūsų vaikas patiria bendraamžių tyčiojimąsi?

Nėra specifinių ženklų, rodančių, kad Jūsų vaikas patiria kitų bendraamžių patyčias ar priekabes. Tačiau gali būti, jog Jūsų vaikas sunkiai bendrauja su vienmečiais ir, galbūt, patiria jų tyčiojimąsi. Jei pastebėjote, kad vaikas:

- grįžta iš mokyklos su sugadintais daiktais, praradęs daiktą ar pinigus,
- turi mėlynių, įdrėskimų ar panašių žymių,
- pradėjo eiti kitu keliu iš namų į mokyklą,
- pradėjo nenorėti eiti į mokyklą be jokios aiškios priežasties,
- grįžęs iš mokyklos būna irzlus, nuliūdęs ar neįprastai emocingas.

Kuo galite padėti savo vaikui, jeigu jis patiria bendraamžių patyčias?

Sužinojus apie tai, kad Jūsų vaikas patiria bendraamžių patyčias, jums gali būti pikta arba liūdna. Kartais vaikai pasakoja, kad nedrįsta tėvams sakyti apie patiriamas patyčias, nes bijo nuliūdinti savo tėvus. O kartais vaikai nepasakoja tėvams apie patyčias, nes baiminasi, kad tėvai jais nepatikės arba tiesiog pasakys "Nekreipk dėmesio!".

Jei vaikas papasakoja Jums, kad:

- patiria bendraamžių patyčias, pirmiausiai išklausykite jį. Leiskite vaikui išpasakoti viską, kas jam nutiko.
- Pasakodamas apie bendraamžių patyčias vaikas gali laikyti save skundiku. Būtinai pasakykite savo vaikui, kad jis gerai padarė, papasakodamas Jums apie tai.
- Nepulkite sakyti "Nebūk skystablauzdis, juk tave tik erzina!", "Visa tai praeis…", "Tvarkykis su tuo pats." Negalvokite, kad vaikas pats vienas susitvarkys su patyčiomis. Jei vaikas pasakoja Jums apie tai, kas vyksta, jis prašo Jūsų pagalbos.
- Nekaltinkite vaiko dėl patiriamų patyčių, sakydami: "Pats esi kaltas dėl to…" Vaikai nėra kalti dėl to, kad iš jų tyčiojasi.
- Galbūt Jūs nujaučiate, kad Jūsų vaikas patiria patyčias, tačiau nedrįsta jums nieko pasakoti. Tuomet gal galite paklausti apie tai savo vaiko draugų ar mokytojų.
- Labai svarbu, kad Jūsų vaikas kam nors papasakotų apie patiriamas patyčias. Jeigu jis atsisako apie tai kalbėti su Jumis, pasiūlykite jam pasikalbėti su kuo nors kitu - šeimos nariu, mokytoju.
- Kai Jūsų vaikas papasakoja apie patyčias, labai svarbu, kaip Jūs reaguojate ir elgiatės toliau. Nevertėtų elgtis skubotai, pavyzdžiui, pulti susitikti ir pasikalbėti su besityčiojančio vaiko tėvais. Gali būti, kad būtent tokio elgesio Jūsų vaikas bijo. Jis gali baimintis, kad dėl to patyčios tik dar labiau sustiprės.
- Būtinai aptarkite kartu su vaiku, ką ir kaip toliau daryti. Galbūt Jūs galite vaikui pasiūlyti užrašyti, kaip iš jo tyčiojamasi.

- Aptarkite galimybę drauge nueiti pasikalbėti su mokytojais. Gali būti, kad vaikas norės kalbėtis ne su savo auklėtoju, o su kitu mokytoju, su kuriuo kalbėdamas jis jausis saugiai.
- Labai svarbu, kad Jūs kalbėtumėtės su mokytojais apie patyčias, kad jie žinotų, kas vyksta. Gali būti, kad šaipomasi ne tik iš Jūsų vaiko, bet ir iš kitų vaikų. Negalvokite, kad Jūs keliate nemalonumus mokytojams ar bereikalingai eikvojate jų laiką. Jūs galite pasikalbėti ir su mokyklos direktoriumi ar direktoriaus pavaduotoju ir su jais pasitarti, kaip reaguoti į situaciją ir elgtis toliau.
- Prisiminkite, kad sumažinti ar sustabdyti patyčias - ne vieno žmogaus jėgoms. Efektyviam šios problemos sprendimui reikalingas aktyvus mokytojų, mokyklos administracijos, tėvų ir moksleivių įsitraukimas.
- Patyčios nesiliauja iš karto. Tam reikia laiko. Padrąsinkit savo vaiką ir toliau pasakoti Jums apie tai, kas vyksta.
- Labai svarbu, kad savo vaikui sakytumėte, jog jį mylite ir stengiatės padaryti viską, kas įmanoma, kad jis jaustųsi saugus.

Jeigu Jūsų vaikas tyčiojasi iš kito...

Jūs galite nujausti, kad Jūsų vaikas tyčiojasi iš kitų vaikų, jei pastebėjote, kad jis yra linkęs su bendraamžiais elgtis agresyviai, kilusius nesutarimus ar konfliktus spręsti jėga, arba netikėtai įsigyja pinigų, namo parsineša Jums nematytų daiktų, kurių jis pats negalėtų nusipirkti.

Sužinoję apie priekabiaujantį savo vaiko elgesį, Jūs galite labai nusivilti savo vaiku ar supykti ant jo. Gali kilti mintis nubausti vaiką. Tačiau geriau susilaikyti ir pamėginti suprasti, kas skatina jį taip elgtis. Kas galėtų skatinti jį tyčiotis iš kitų vaikų? Kartais vaikai pradeda tyčiotis reaguodami į kažkokius įvykius. Galbūt buvo kokių nors svarbių pasikeitimų ar įvykių šeimoje ar mokykloje? Galbūt vaikas turi kažkokių sunkumų mokykloje, su kuriais jis pats nesusitvarko? Galbūt iš Jūsų vaiko taip pat kas nors tyčiojosi? O gal jūsų vaikas nežino, kad tai yra netinkamas ir kitą žeidžiantis elgesys?

Sužinoję, kad jūsų vaikas tyčiojasi iš kitų:

- Pirmiausiai pamėginkite ramiai pasikalbėti su savo vaiku apie tai, kas vyksta. Paskatinkite jį kalbėti ir papasakoti, kas skatina jį taip elgtis. Galbūt Jūsų vaikui reikalinga Jūsų pagalba?
- Jei nepavyksta su vaiku pasikalbėti iš pirmo karto, turėkite kantrybės. Parodykite vaikui, kad jums rūpi, kas vyksta ir esate sunerimęs dėl jo.
- Siekiant sumažinti vaiko agresyvumą, gali prireikti ir kitų žmonių pagalbos: kitų šeimos narių, mokyklos psichologo, socialinio pedagogo ar mokytojo.
- Nesitikėkite staigių vaiko elgesio pokyčių. Gali reikėti daug pastangų ir laiko, kad patyčios sumažėtų.

Jei Jūsų vaikas yra stebėtojas...

Nemažai moksleivių vengia įsitraukti į stebimas patyčias ir padėti skriaudžiamam vaikui, nors ir išgyvena dėl vykstančių patyčių. Vaikai, stebintys patyčias, vengia aktyviai į jas reaguoti, nes galvoja, kad:

- patyčios gali atsisukti prieš juos;
- jie dar labiau gali pakenkti aukai;
- nesulauks jokio palaikymo iš kitų moksleivių ar mokytojų.

Nesvarbu kokiame vaidmenyje yra vaikas – patyčios veikia kiekvieną. Todėl yra labai svarbu ugdyti tokius vaikų įgūdžius, kurie padėtų vaikams išdrįsti kalbėti apie tai, kas vyksta ar aktyviai reaguoti į vykstančias patyčias. Jūs galite padėti vaikams suprasti, kad nuo kiekvieno vaiko priklauso saugumas mokykloje ir kad tylėjimas tik gilina problemas, o ne padeda jas spręsti.

Sužinoję, kad jūsų vaikui tenka stebėti patyčias, skatinkite vaiką pasakoti apie tai: kas vyksta, kaip jūsų vaikas jaučiasi tame, kaip jis stengiasi reaguoti. O kartu aptarkite su vaiku jo baimes, galimus reagavimo į patyčias būdus.
Kartais gali būti labai svarbu, kad apie sužinotas patyčias praneštumėte klasės mokytojai.

Paruošta pagal "Vaikų linijos" metodinę medžiagą, "Gilijos" pradinė mokykla, psichologė O. Čiapienė.

Patyčios.
Rekomendacijos tėvams

Tėvų vaidmuo yra labai svarbus dar prieš vaikui pradedant eiti į mokyklą. Jie turi tikrai sudėtingą užduotį – paruošti vaiką socialiniam gyvenimui už šeimos ribų. Visų suaugusiųjų rūpestis yra, kad vaikai jaustųsi fiziškai ir emociškai saugūs mokykloje. Vienas svarbiausių dalykų, ką gali padaryti tėvai – tai padėti vaikams įgauti tokius įgūdžius, kurie padėtų vaikams elgtis ir spręsti iškilusius sunkumus savarankiškai. Todėl labai svarbu, kad prieš eidamas į mokyklą vaikas būtų mokomas išreikšti savo jausmus, kontroliuoti elgesį.
Suaugę, besirūpinantys vaiku, gali padėti vaikams mokytis neagresyvaus elgesio:

- parodydami gerų tarpusavio santykių pavyzdį;
- patys demonstruodami tinkamus agresijos kontrolės būdus;
- mokydami vaiką, kad kitą žmogų žeidžianti ar žalojanti agresija yra nepriimtina;
- įvardindami, kokios yra agresijos pasekmės;
- padėdami vaikui suprasti kitų jausmus;
- mokindami rūpintis kitais.

Vaikui pradėjus eiti į mokyklą, tėvai įgauna dar vieną svarbią funkciją – jie turi bendradarbiauti su mokyklos darbuotojais, siekdami užtikrinti vaiko saugumą, gerus mokymosi rezultatus. Mokyklos uždavinys – įtraukti tėvus ne tik į vaiko mokymosi proceso stebėjimą, bet ir į prevencines veiklas, padedančias užtikrinti vaiko gerovę mokykloje. Taigi tėvų įsitraukimas į patyčių prevenciją yra labai svarbus – kartais tai gali nulemti prevencinės veiklos sėkmę.